„ЗАСТАВА“ излази четири пута у недељи и то: уторником, четвртком, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „
За Србију:
(у сребру.)
На годину 120 гроша, на пола године 60 гр.
На четврт године 30 гроша чарш.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а пред плата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и браће М. Поповића код „црвене руже“

БРОЈ 16. У НОВОМЕ САДУ, У ЧЕТВРТАК 29. ЈАНУАРА (10. ФЕБРУАРА) 1876. ГОДИНА XI.

СТАЊЕ У АУСТРО-УГАРСКОЈ.

У тужној свечаности усљед смрти Деакове надметало се, ко ће већма ожалити покојника, ко ће више допринети томе, да та свечаност што величанственије испадне. Поједине жупаније изаслале су своје повернике и сваки је од отих понео један бусен земље, да баци у отворен гроб, тако, да тело Деакаво почива као у целој земљи. Што је било славе и величања код Мађара, томе се ни најмање не треба чудити. Деак је био мађарски државник, мађарски патријота. Истина, није створио слободну, независну и велику мађарску државу; ал' је ипак из Аустрије направио данашњу аустро-угарску монархију. С те стране дакле; Мађари су свакако имали разлога, да туже и наричу над гробом својег државника, коме ваљда ни најначелнији противник неможе порицати, да је своју отаџбину љубио и да се као Мађар поштено заузимао за срећу свог народа. Туга мађарског народа појмљива је и разговетна.

Но уз тужан спровод тај придружила се и друга половина ове царевине, онај немачки цизлитавски део. Председник посланичког већа рекао је том приликом, да признање и велештовање грађанске врлине и величине карактера није ограничено на територијалне и народне међе, већ да је то заједничка ствар свију“. То је она државна половина, која се приклонила горкој судбини, што је снашла аустриску монархију на Садови. То су они Немци, који су после краљевградачке катастрофе пристали на деобу господства с Мађарима у овој подунавској царевини. Садањи министар цизлитавски Ласер рекао је, да Мађари имају краљевградачкој битци да захвале, што су до својих хисторичких права дошли, То је дакле онај део, који се по невољи споразумео с Мађарима, да за себе спасе онолико, колико се спасти може.

Тај део данас употребљује прилику тужне свечаности Деаковог укопа, и изјављује, да је одавање последње почасти грађанским врлинама „заједничка ствар“. Наравно, да и то бива више по невољи, но што би аустријским Немцима од срца ишло. Досадање аустријско министарство, заједно са целом тако званом „уставо-верном“ странком у Цизлајтанији, потребује Мађаре зарад велесилног положаја свогу држави исто тако, као што су их потребовали после краљевградачке битке. Мађари од онда имају језичац на вази унутарњим питањима ове државе, исто тако, као што Русија у Јевропи одлучује после биткена Седану.

Тај свој сретни положај заузели Мађари истина нешто и усљед своје политичне зрелости и угарског државног права, ал' немају једино томе да захвале за ту своју позицију. Много је томе допринела срећа с једне стране и држање осталих народа у овој монархији с друге стране. Нарочито су Славени, за које се код Мађара од догађаја у 1848 год, учврстило уверење, да су они само оруђа реакције и вазда противници уставној слободи, Ти славени такође су од своје стране допринели, те су данас Мађари донекле до своје мете дошли. Но на те се услуге давно заборавило у Мађарској, и ми их само спомињемо за то, што смо ради да означимо унутарњу ситуацију ове државе. Деакова је сва заслуга у томе, што се знао уздржати у оном узколебаном времену, те није допустио да Мађарска делотворно захвати у догађаје, као што су то Клапка и други хтели. До одсудног тренутка употребио је све околности, које су ишле у прилог историјском праву Угарске, а у том тренутку одважио се, да причека, како ће догађаји пресудити. И Деак је ту ризиковао, коцкао се са судбином земље своје. Да је тад Аустрија победила на Краљевграцу, дуго би још Угарска морала чекати по своје право, а по свој дуалистички сустав у овој држави. Да је то тако сведочи онај поступак Аустрије, који се збио одма после победе код Кустоце. Познато је, како је тад искупљени угарски сабор био распуштен највишим указом. То је била унутарња илустрација кусточке победе. По томе се могло знати, шта чека Угарску, ако и северна војска одржи победу на спољашњим непријатељем. У томе, што Деак од своје стране ништа није допринео на развитак догађаја на бојном пољу, у томе је сва државничка мудрост, и сва лојалност Деакова. Од тог се доба почиње нова мађарска ера у овој држави. Мађари су постали диктатори у погледу унутарњег државног устројства.

Како су они употребили тај свој положај, познато је. Сложили су се са аустријским Немцима и поделили су господство у држави. Преко славенских и осталих народа прешли су на дневни ред и споразумели се на штету и потискивања свега оног, што смета том господству, нарочито на потискивање славенског живља. Колико је тај споразум чврст показало се приликом Хохенвартовог пада- Чеси су тад признали историјско право Угарске и помишљали су на солидарност између Вацлавове и Стеванове круне. На тај начин мислели су да поруше савез немачко-мађарски у овој монархији и да тако одпочну нову еру, која би огласила и освештала слободу и задоволење свију народа у овој држави. Но Чесима неиспаде то за руком. Упливом спољним и упливом мађарског државника грофа Андрашија таданег министра-председника у Угарској, спремљен беше пад Хохенвартова министарства. На скоро по томе, дошао је Андрашија на место Бајста. Он је, који данас дрма не само спољном политиком ове државе, него који меродавно упливише на унутарњу политику, који данас подржава и Ауерсперг-Ласерово министарство против цислитавских, нарочито ческих Славена.

Наравна је дакле ствар, да то министарство заједно са целом уставо-верном странком, жали за Мађаром, који је, као што је Деак био, и да то жалење уврштују у „заједничке државне послове“.

Данаске се воде преговори о оном делу аустро-угарског поравнања, које је променљиве нарави између угарког и аустријског министарства. Угарска тражи за себе пробитке у тој ствари, нарочито у погледу неизравних пореза, евентуално траже засебну царинску област, и своју народну банку. Да Угарска што сигурније до те своје цели дође она се ујединила у једну велику политичну странку под Тисиним руковођењем. Угарска левица напустила је своје државо-правно гледиште што се тиче аустро-угарског поравнања до бољих времена и слила се са деаковском странком у једну „либералну“ странку. При том политичном акту поглавито су Мађари помишљали на обнову уговара, коме истиче рок 1877 год.

Преговори, што се сад чине између аустро-угарских министарства воде живо, и ако би се судило по изјавама обостраног новинарства, било би то вођење и страсно уједно. Министарство цизлитавско тражило је у своје странке онако сталног наслона, као што га Тиса имаде у угарском парламенту; јер се с мађарске стране попретило савезом државо-правне опозиције, с феудално-народном странком у Цизлитави. Наравно, да је лака ствар по Мађаре, кад би они овде имали посла само са уставоверцима и њиховим министарством, које је поникло из Андрашијеве милости, и које је од мађарске политике подржавано и одржавано. Ал је овде у питању материјални интерес великих индустријалаца, банкира и тако целе бечке публицистике, те је природно и то, да се она мађарска претња са државо-правном странком може да окрене и против самих Мађара и тако и против целог постојећег државног сустава, против дуализма, чији је отац ови дана у гроб спуштен. Мађарима се већ привиђају опасности, они виде силне непријатеље мађарске државности, где се спајају у једно коло против њих. Напомиње се странка на двору са Родићем и Молинаријем, чују се имена Шмерлинга, Туна, Шварценберга и други тима подобних. Мађарима се привиђају прилике сличне онима из доба пре 1848. г. Истина чешка опозиција стоји подаље од целог тог комешаја и — чека. Прашка „Политика“ изјављује, да је то бркање појмова, кад се њихова опозиција под једну капу меће са угарским старо-конзервативцима; да Чеси неће да употребе какву политичну ситуацију, на своју корист а против Мађара; да су слаби, да сруше и уставоверце и Мађаре, а толико мудри, да се неће дати употребити за оруђе реакције, да су против уставераца вазда под пушком, а против Мађара само у толико, у колико су ови њихови савезници. Ал све то неће бити кадро да ублажи бригу мађарску за будућност. Они виде, да овде долази у питање. не само финансијска страва аустро-угарског поравнања, већ и сама угарска државност.

Свакако гласови о министарској кризи у Бечу, који се непрестано по листовима разносе, могу задавати Мађарима бриге, јер је скривено у тајном крилу будућности, шта ће се и какве ли ће се кризе надовезати на ту прву кризу у Бечу и где ће се зауставити. Кад се ув сву ту збрку, што је у овој држави, на око узме и спољна ситуација, кад се помислм на источно питање, које гори на аустријској граници и које такође може од утицаја да буде на унутарњи развитак у овој царевини; онда тек могу се догледати све опасности, шта окружује данашње аустро-угарске власнике, а нарочито, што прети мађарском господству.

Тужна свечаност, што се у целој монархији појавила усљед смрти Деакове, имала је својег политичног значаја и обилежја. Тица злослутница и после того пева своју суморну и кобну песму на крову аустро-угарском. Црна се застава вије на броду ове монархије, који брод нетера дух времена, већ задахнуће саможивља и себичности два народа, који су се у власт и господство над осталим поделили, Није чудо, што се слуте буре и непогоде.

Шат иза тог сијне сунце правде и истине за све народе у овој подунавској држави.

—ђ—

ПРЕГЛЕД НОВИНА.

„Истоку“ пишу

Она се уплела из петиних жила и спрема корпус од 30 до 40.000 да најдаље у Марту месецу заузме Босну. Да је то заиста тако тврди њен бистри на томе рад и што је у Сиску узето под најам што је год било магаза на расположењу. Наручено је 40000. пари опанака. Довежено је 30 хиљ вреља брашна. Наређено је да се дуж границе праве пећи за хлебац, магазе за сместиште, измерена Сава и Уна за прелаз, једном речи наређено је све, што је једној војсци нужно кад у бој ступи. Неки пак у велико тврде, да су за тај прелаз у Босну одређене регименте славенске и да ће над њима заповедати Маројчић — могуће и Молинари. — У Далмацији осећа се необична радљивост код војске. Отишла су два стрељачка батаљуна, једна пешачка регимента и још неки. Званичне повине трубе, да су послате на смену другим. Ал то не постоји! Јер патраг се врнуло не више од стотине војника. Позвани су приватни лекари, да што пре изјаве, ко жели ступити у војску за време рата. Обећа је им се (!) добра награда. Позвати су са осуства официри а и пензијонари, да се јаве. Зна се да је за складиште опредељено (кад и ако пређу у Босну) Бањалука и Сарајево.

Браћо, јуначна Србио, ово се тебе највише тиче. Ако не знаш о томе, то чуј сада. Једино твој бистри рад могуће је да ће предупрети намеру Аустро-Угарске, која се у овоме показује спрам нас непријатељски.

Све што носи име Србина на срцу му је једино ослобођење и уједињење српства а не — промена јарма! Чуј Србијо, ово је одзив браће твоје из околних крајева!

Франкф. повине“ пишу:

„Не може човек без неке зловољности пратити сплетке, које се данас живље но игда кују међу аустријским главним варошима и међу Берлином. Нећемо овде даље да спомињемо начин, којим се особито служе берлински листови говорећи о распадању *Аустрије*, о присаједињењу немачке Аустрије са немачком државвом и т. д. то је, кад се узме тачно, исти начин, за који смо не давно с друге стране чули. Ко се усуђује, да другој држави као цену савеза нуди *трогодишње* ујемчење целокупности. која је онако међународним правом осигурана, несмесе тужити, ако му се згодном приликом припише намера, да другом приликом може противне тежње потпомагати. И кад човек данас у појединим већим пруским листовима чита суморна описивања положаја Аустро-Угарске, то би чисто мислио да ће Аустрија са грофом Андрашијем пасти. У разним варијацијама се ова тема обрађује, али у једној тачки су сви ови лажни пророци сложни, да пуступање са босанским устанком мора утицати на судбу странака, које се у Аустрији међусобно боре.

Али се у последњим данима приметна промена догодила и то на боље као што одма морамо додати. „Пошта“, берлински лист, који је пређе немачки државни канцелар употребљавао, уз небуха је, пошто је кроз читаве месеце с неким жаром аустријској влади анексију (присаједињење) Босне препоручивао, сада дошла до уверења, да је „Аустро-Угарска промашила тренутак, да сама створи свршен чин,“ те „сада мора задовољна бити, ако не дође у неповољнији положај, него ли што је онај, да на дуже време пушта ствари да иду онако, како иду.“ Још ређа и неочекиванија од разуверења „Поште“ је та оконлост, да с некадањим органом немачког државног канцелара и његов најстраснију непријатељ, бечки „Фатерланд“ исто уверење дели, ма и из са свим противних узрока. Главни орган аустријских феудалаца и клирикалаца био је има више од године дана присталица анексијоне политике. он је шта више, ако се не варамо, присаједињење Босне препоручивао први и у време, када су други осуђивали се да сем смеју овом предлогу. „Фатерланд“ сада из небуха устаје противу анексије и интервенције, или је бар за „уздржање од свакога корака, који неби био у безусловном и потпуном споразумљењу са царевима Александром и Франьом Јосифом и у договору са Француском“, то јест, да пусти ствари да иду, како иду, или како Русија пушта да иду.“ Шта се догодило, да су тако два „очеличена“ борба неверна постала својој застави?

Није врло тешко ову тајну погодити. У Бечу су једва једаред појмили, да би анексија Босне кроз Аустрију ову опасну противност према Русији довести морала, на радост „Поште“ и Берлина, где би то јест „Пошта“ радо допустила, Аустрији увеличање према југо-истоку, дакле сукоб с Русијом, мора су већ на чисто, да гроф Андрашија ни како није вољан, да понови погрешке Буола и Релберга трећом оружаном интервенцијом. Било би дакле смешно и више него сумњиво, препоручивати и даље политику, која нема ни каква изгледа да ће успети и за то је морала Аустрија „прави тренутак пропустити“, Али изгледа као да наши (пруски) официјозни листови мисле, да још ни близу није опасност по Аустрију прошла. У последње време грофа Андрашију, мајстора у сплеткама, у пруским листовима, у дописима час из Беча и Пеште, час из Берлина представљају, као да га у опасност доводи „феудално-клирикална“ дворска странка, којој по најновијем откривењу на челу стоје два страшна човека, а то су: ђенерао Родић, намесник Далмације и грофу Бизмарку тако мрски Бајст. Тежње овога сплеткаша познате су довољно, али да ће му гроф Андрашија пасти као жртва, што није присталица грофа Бајста из — пресбирова (званичног новинарства) удаљио, то је скоро комично (смешно.) Ала је тај Андришија поштен и невин, кад није од свога најприснијег „пријатеља“ толико научио, да зна како треба играти учити чеда диспозицијоног фонда!

Ми се данас задовољавамо тиме, да горенацртану промену мишљења у феудално-клирикалним круговима констатујемо. Ако би грофу Андрашији испало за руком, да, не обзирући се на вољу и тежње, које је заплет на истоку у словенским земљама Аустрије пробудио, цара побуди, да једино потпомаже немачке и мађарске интересе, онда се не може видети шта би му могло владу оборити. Нека се Словени ма како срде, Немци и Мађари спојени и од сад ће с њима готови бивати као и до сад. Да ће устанак, ако га Аустрија не устрпи и не успомаже од Турака брзо угушен бити, извесна је ствар. А да ће Русија с *овим* успехом за сад задовољна бити, о томе такође не би могло бити сумње. „Чините, што од вас захтевамо“ рекао је ових дана руски цар турском посланику у Петрограду, и онда ћемо учинити да устанак престане.“

Не може се руска себичност боље изразити него што је изражавају ове речи рускога цара. Русија потпомаже Устанак, не за то што су се побуње-

ници подигли противу неподносива притиска — по мишљењу многих вечина бораца је из Црне Горе — него за то, што устанак пружа згодну прилику, да се једне стране Аустрија доведе у незгоду и порта да се потискује све више у пропаст. Помагањем устанка побудила је бечка влада међу аустријским Словенима прекомерне тежње, а међу Мађарима и Немцима неповерење, и кад би се данас из небуха противна политика започела, то би она цело Славенство против Аустрије огорчило. Да ће у Турској реформе, које султан под притиском сила може обећати али због кроја и системе турског државног устава ни када извести не може, распадање државе само ускорити, то смо ми још пре покушавали да докажемо, којом приликом смо и то мнење изрекли, да кад се ствар узме са руског освајачког гледишта, онда је така политика најразумнија.

Према овој јасној позицији неће ни један аустријски државник, докле се држи дуализма из садање неизвесности изаћи. Исто је тако сигурно, да се из истих разлога Мађари и Немци *морају* споразумети, ако неће да досадању своју игемонију (превласт) напусте. Цар као да има мало воље, да са својим лојалним Немцима раскида, или да опет ванпарламентарну владу образује. Ако пруски официјозни листови не престају, да увек све евентуалности (могућности) на видик износе, то раде мање по свом убеђењу, него ли по заповести која на то смера, да се гроф Андраши пошто по то одржи. Дуализам би могао и без Андрашија и Ауерспергова опстојати, као што је и пре без њих постојао, али није тако исто сигурно, да ће последник Андрашије исто тако погодан бити као овај. Неумесно и неразумно је, мислити, да ће у опасности тако стара држава као Аустрија; и то за то, што ју је врло лукав државник на погрешан пут навео али неће нико противан бити тврдњи, да ће дуализам, ако се и даље при њему остане, државну свезу све више растезати, и да је неће ништа тако ојачати, као задовољење основаних захтева Словена *у оквиру* Аустрије и *кроз* Аустрију.

„Тајмс“ пишући о источном питању вели, да ће порта без сваке сумње пристати на реформе, јер енглеска влада не би препоручила оно, што је противно правом интересу Турске. Енглеска пак не може учествовати у усиљавању, којим се иде на умирење усташа. „Има влада, додаје исти лист, „које много боље од нас познају први почетак устанка и средства, којима се може умирити“.

„Дели-телеграф“ сабринуто изчекује долазеће догађаје; боји се, да усташи неће оружје положити, а да ће свима Турцима најжешћи фанатизам овладати, и радознао је шта је за леђима андрашијине ноте.

„Стендер“ упућује на то, да ће порта најмање месец дана с одговором чекати — та и три царства су тек за два месеца споразумела се, а Енглеска је требала четрнаест дана докле је проучила ноту. После једног месеца ће допуштати време војничку операцију. Јесу ли Русија и Аустрија споразумеле се у овом тренутку, и могу ли се споразумети? „Стендер“ каже, да се не могу, јер су интереси обе суседне државе истоку несојиве; он мисли, да Русија грофа Андрашију напред мами, да га онда остави у блату“.

„Дајче-цајтунгу“ пишу из Берлина:

Британски посланик у Цариграду Х. Елијот је још пре доласка писмених инштрукција већ добио телеграфом опуномоћење, да подупире андрашијину ноту. Уверава се (у Берлину) да је порта ноту у главном примила. Лорд Кемпбел, члан горње куће, који је у опозицији, ударио је преко Беча овуда и посетио је неке особе. Веле да хоће да се извести о томе. какво расположење влада према Турској.“

Исти лист пише, како берлински дописник „вратиславски новина“ саопштава, да у немачком министарству спољних послова мисле, да није искључен сваки заплет. Повода овај бризи даје *Русија*, која је на берлинском двору предузела кораке противу Аустрије. И бечки двор је испуњен страхом због Русије и тога ради чини припреме. Кнез Бизмарк је напротив дао себи труда, да одржи концерат три царске силе зарад јевропског мира.

„Руски Мир“ говорећи о средње-азијатским одношајима вели, да, по вестима из Бокаре, тамо има наклоности к рату. Емир сам прикупља снагу. Ђенерао Кауфман, који ће се вратити на своје место као гувернер Туркестана, предлаже влади, да руску војску у овој освојеној земљи за пет баталијона умножи,

---

СРПСКА НАРОДНА СКУПШТИНА У БЕОГРАДУ.

20. јануара 1876.

Галерија дупком пуна. За мин. столом сви министри, осим спољних, који ретко долази у седнице.

Читају се протоколи прошлих састанака. Протокол јасеничког Крстића тако је препун граматичких погрешака, да изгледа, као да га није могао Србин написати.

Изв. закон. одбора *Ковачевић* чита мнење тога одбора, да се предлог министра правде о измени стецишног поступка измене у томе правцу, да се отежа падање наших трговаца, давши им могућност, Да се са повериоцима погоде. —

Милија: Коме хоће тиме да се помогне? Трговцима? А што се не бринемо за осталу народну невољу? (Вичу. Охо!) Ја вам отворено кажем да би ми на томе предлогу морали радити три дана, тачку по тачку, а сад немамо времена за то. Зато да одбацимо овај предлог сасвим. (Вичу: „Нећемо!“)

Ђоровић: А што да одбацимо? Београдлије највише због старог закона пате спрам странаца. А зар Београдлије и други трговци нису Срби? Да примимо тај цео предлог без дебате (Вичу: „Врло добро.„)

Балајитски: Има браћо поштених трговаца који из нужде падну у дуг. Па што да им не дамо прилике, да се они поштеним начином измире са повериоцима и одрже? Дајте му мало одушке.

При гласању прима се цео предлог скоро једногласно и без дебате специјалне.

Затим председоик јавља, да је Кнез потписао оба скупштином израђена закона о проширењу општинских судова, као и закон о допуни и измени полицијске уредбе. Скупштина се одазивље са бурно: *Живео!*

Затим мин. ун. послова подноси два предлога за исплату диурни неким посланицима лањским и за огрев скупштинске сале у год. 1874/5, који се одмах прима и ставља на терет уштеди у лањском буџету.

Мин. просвете *Стој ан Бошковић* подноси затим предлог о поболшању стања учитеља основних школа. Предлог је опширан и у њему се за учитеља (свију класа) одређује већа плата исто се тако и број учитеља с већим класама помложава н. пр. учитеља прве класе досад је било 10 са платом од 325 тал. а одсад би их било 15 са платом од 400 тал; учитеља II. класе досад беше 15 са 290 тал. а одсад би биле 20 са 350 тал. и тако редом за свих десет класа биле би веће плате. Буџет би се оптеретио са 200.000 гр. пор. Овај закон да ступи у живот од 1, нов. 1876, ака скупштина не би пронашла да одобри накнадно и за ову рачунску годину толики кредит. Мин. жели да се то без дебате усвоји.

Паја Вуковић нешто муца из чега се само то разуме, да је он за перијоде учитељима, а не повишице по ћуди министровој, и да је за то, да се тај предлог сасвим одбаци.

Глишић не налази разлога зашто би тако хитно решавали овај предмет, кад ће нов закон и тако да важи тек од 1. нов.

Крупежевић је противан предлогу, јер он онима у десетој класи диже плату само са 20 тал. а онима у првој са 75 тал.

Кујунџић мисли да свакако оде ствар у одбор, јер он је н. пр. противан томе, да буде чак десет класа.

Реши се да иде у одбор. Учитељи могоше видети, који су то, који су и овога маха својим извијањем спречили поболшање учитељског стања.

Затим се чита предлог владин, да се Јовану Бошковићу, Мил. Кујунџићу, Тодору Миушковићу и Ст. Марковићу професору урачунају извесне године службе. Прима се.

Тако исто усвојен је и предлог, да се *Николи Арсеновићу* на основу скупштинског закључка откупи збирка за нар. музеј и да му се даде место професора цртања и нека припомоћ за путовање кроз Србију. Овде су се малчице извесни елементи мргодили, али узаман.

Одбор финанцијски расмотрио је предлог *Ђуричковића и Стошића*, да се Ристичева плата смањи, и нашао је да је г. Јован Ристић ужива пензију од 2000 талира по закону. Намесници уживају пети део цивилне листе. Извесним актом упитана је главна контрола и државни савет, хоће ли се на целу плату њихову плаћати улог удовички фонд и одговорено је, да се улаже на целу плату. Затим је према томе одређена 1875 год, г. Ристићу пензија, коју је тадања скупштина признала и у буџет ставила, где је стојала и ове године, па је скупштина одобрила. Не може му се дакле пензија ни у питање доводити осим судском пресудом. Адам и Јеврем чине мањину. Гарашанин није гласао, (вичу: „ На дневни ред.“

Урош Књежевић: Ја се унапред ограђујем против тога, да мисли вређати личност гос. Ристића. Али крив је ондашњи министар, како је могао дати толику пензију, кад је г. Ристић тада вукао туђу плату — кнежеву — а не из државне касе. Контрола то није имала у виду (Вичу: „На дневни ред!“ „На дневни ред!“ Граја. Ђуричковић и Стошић испели се на скамије па декламују).

Јеврем Марковић подгрева оно што је Урош рекао. Мислим да се чула реч „великаш...“

Поп Ђуричковић: Заисто... Мене је народ амо послао... Ја народ волим... Заисто... Ја ћу за њ погинути... Не смем одобрити оно што је незаконито заисто... (Смеј. Вичу: „Нема речи На дневни рад!)“ Ја сам се на устав заклео... Молим, чујете ме... Ја нисам кроз прозор ускочио... Заисто.. Намасници су титуларна служба... Заисто.. Г. Ристић је био пре у рангу начелника... Зашто — Даље се у вици ништа не чује. Вичу: „На дневни ред!“

Јован Бошновић: Кад је велика народна скупштини изабрала г Ристића за намесника кнежевог достојанства, онда он за сво то време није могао бити унапређен. Савет је решио у смотрењу његове пензије, а ондашње саветско решење је обавезно, јер савет беше законодавна власт. Па сврх свега тога скупштина је 1873 године потврдила саветско решење и све, па и садања скупштина се у томе сагласила. Нема места о томе ни говорити (Граја: „На дневни ред!“)

Глишић: Овај предлог није без важности. Чује се: Охо!) Што вишина виче „на дневни ред“ нема право. Треба тачно испитати ствар (Вичу: Испитано је!) Испитати се могло при буџету а не сад. Ја се чудим попу ђуричковићу, како је могао гласити да се даде 3000 дуката Барловцу, а овде га тако срце тишти због народне сиромаштине. (Смеј. Окрећу се попу и смеју му се.) Ви, који мислите, да је незаконита плата, може те и до године повести о томе реч. (Поп ђуричковић крешти: И хоћу! Одговарају му: Па ћеш опет пропасти:

Стојшић алексиначки нешто говори, што не изгледа баш много на српски.

Матић Димитрије: Нећу браћо да зборим о личности. Ја сам се нарочито уздржавао да нигда не говорим где се тиче чиновничких плата. Али овде у име правице опомињем вас да будете савесни и да запитате да ли је по закону толика плата и да ли је тај човек заслужио, Ја се слажем с фин. одбором. (Вичу На двевни ред!)

Илија Стојановић: Очевидно је да г, Ристић има толику пензију на основу земаљских закона. Нико не може изадвоцирати противно. Све је ишло својим путем. А што се тиче гос. Ристића ја бих му, кад би скупштина била мога мишлења дао плате и 5.000 талира јер камо среће, да је сваки државник учинио толико услуга овој земли, као г. Ристић. (Са свију страна: Тако је!“ „На дневни ред!“)

Мин. грађевине *Здравковић*. Лепо је у овој ствари разложио г. Бошковић, а финанциски је одбор изнео редом закон и законодавна решења, на основу којих је толика пензија закључена. Престаје дакле разговор.

Скоро једногласно одбацује се предлог ђуричковићев и Стошићев, који разјарени излазе напоље.

Затим одбор изнесе још неке предлоге.

Одбор мисли да се због оскудице недаду по предлогу владином 2000 дук. Срећку и Аксентију, да подигну у Крупњу стругару за израђивање земљоделски алата. Димитрије Катић и Панта Јовановић одвојише мнење за предлог.

Сима Секулић у дивној, са допадањем праћеној беседи разлаже потребу овога издатка. После његове одушевљене беседе скоро се једногласно примило мнење мањине.

Исто је тако добро прошао и Пајасаревић са својим условима за прављење салитре. Неким црногорсим фамилијама поклоњено је једно парче државне земље близу Алексинца; Живку Јовановићу арендатору скеле у Свилајнцу продужена је исплата аренде на шест година због потопа.

Мин, грађевине подноси формални предлог о подизању плота, који се у целости усваја без дебате.

Мијајло Радовановић пита министра. Шта је са тужбом Анице удове убијеног народног посланика Павла Грковића? Шта мисли влада? Одкад је одбор био готов са овом ствари — на што се ок-

---

ЛИСТАК.

ОДЛОМЦИ ЈЕДНЕ РИМСКЕ ПРИПОВЕТКЕ.

(Свршетак.)

„Моја једина, љубљена Зојо, ти си поклонила љубав човеку, који те зна ценити и обожавати, и ако није кадар ту љубав заслужити. Створење са тим чаром и том љубављу долазило ми је у свим мојим детињским сановима о величини, у виђењима курулских столица и триумфалних кола, у бојевима и свима маштама. То сам тражио да нађем у свету, па сам нашао саможивост, таштину, лакоумље и лаж. Живот, што си га ти спасла, невреди толико, колико наклоност“ —

„О Цезаре“, прекине га Зоја поруменив“, мисли сад само на своју сигурност. Ако тако осећаш, као што говориш — ал' не, ти се само титраш са мном — ил' је то можда твоје сажалење —“.

„Тако ми неба! заклињем ти се клетвама —“ „Ох, ох, Цезаре! ниси ли се тим истим клетвама јуче валерији клео? Но ја ћу да ти верујем, бар толико, да поделим опасност, у којој се налазиш. Можда ћеш морати бегати — удеси твоје планове. Ма какви исти били, знај да имаде једна, којој је једина жеља да с тобом путује у прогонство, сиротињу, опасност, да с тобом проси и умре“.

„Моја Зојо, ја неувиђам потребу. Да се одречем завере, а да се неодречем начела, на којима је заснована; — да преварим сенат, који ме мотри, ал' да не изгубим народно поверење, то је све истина тешка задаћа, ал' зато ипак могућа. Дужан сам себи и својој отаџбини, да бар покушај учиним. Имаде још доста времена за премишљање. У овај мах пресретан сам у љубави, те немогу мислити на частољубље ил' опасност“.

У томе су стигли до капије неке красне палате. Цезар удари на капије. Један роб на мах отвори. Зоја се нашла у господској дворани, у наоколо од зелена мрамора стубови, међу којима стајаху слике у дугом реду великих предака јулијске породице.

„Зови Ендимиона“, рече Цезар.

Поверљив ослобођеник дође и лако се смешкао, јер му је господар у својој добродушности дозволио, при угледу лепе Атинке.

„Наоружај моје робоке, Ердимионе; имам уарока, да будеш опрезан. Нека се преко ноћи измењују на стражи. Зојо, моја душо, моја спаситељко, зашто си ти тако блеђана? Како дрхћеш! Ендимионе, једну флашу вина салијског и нешто воћа. Донеси у моје собе. Ходи овамо, моја слатка Зојо!“ **(По Мек.)**

БЕСЕДА

коју је на светосавској светковини, приликом водоосвећења у српској учитељској школи пакрачкој говорио Димитрије Јосић, управитељ.

Ево нас опет на мјесту, ђе се скупљамо сваке године, да се захвалимо Богу судбоносцу, што нам је дао таковијех предака, на које се можемо свагда с поносом угледати.

— „Ево нас“ опет на овоме мјесту, ђе задајемо ријеч, е ћемо се угледати на они, који у свом земном животу слиједише по стопама сина божијега, те су сада у заједници са Богом — источником живота свијех твари.

Ово је пета година, како је основан и овај завод у славу божију а у корист чвјечанску и народну — да упућује народ преко својијех ученика како ће слиједити стопе првог српског апостола, учитеља и просвјетитеља — Немањића Саве.

Са овог мјеста бјеседисмо јасно а проповједасмо гласно живот и дјела Саве светитеља. С којом намјером? — Да се дух свијех слумалаца сједини са великијем духом његовијем — а поточићи нашијех осјећаја, ма колико по разнијем околностима и приликама кривудали: да се слију у пространо — по дубљини неизмјерно а простором недогледно срце тог првог српског просвјетитеља и апостола.

Својим бјеседама одводисмо слушаоце ка Врачару — ђе им приказасмо слику бијеснога Синан-паше — а с том родољубивом намјером, да се варнице од буктећа огња под ћивотом светитељевим дотаклу душе и срца свакога Србина и Српкиње — па да зажегу њихова срца светијем огњем љубави и оданости према ономе, што непријатељи шћедоше у своме заносу а из себичнијех намијера сагорјети — *а тај исти свети огањ да сагори сваку подлу себичност и нехатост према опћој ствари народној и чвјечанској.*

* * *

Себичношћу и саможивошћу бјеше српски народ прије 700 година расцијепљен у више државица; међе државне бјеху духовне заједнице српскога народа. Владаоци тијех државица зваху се неки шупанима, њеки кнезовима а њеки и краљевима. И ови владаоци држаху по својој ђетинској памети, да су независни с тога, *што се не морају братски слагати у опћој народној ствари* — а овамо служише туђијем користима. Они могаху мишљети како шћедоше, јер народ, којим су владали, *није имао своје народне мисли.* Њега је требало научити: да *мисли* **својим** *умом, да осјећа* **својим** *срцем, да хоће* **својом** *вољом.*

Тадашњој Зети, а потоњој и данашњој Црној Гори бјеше намјењено, да роди *Немању*, а српски анђео бранитељ изабра *њега*, да га задахне замишљу опће српске заједнице — и оснажи га да своју замисао приведе у дјело, те да опаше све те поцијепане државице ланцем *државнога јединства.*

Немањину сину Растку — а потоњем Сави, првом српском архијепископу паде у дио, да *вјером православном а српском утврди јединство духовно и народно.*

И док трепташе замисае немањина пред очима српскијех владалаца, напредовала је, цвјетала је и српска држава кроз пунијех двјеста година.

Ал шта је сјало а немалаксало?
Нађи ми цвета, који не прецвета!
Лепа је зора — ал'преворит мора —
Кажи јунака, ког не чека рака —
Тражими среће, која клонут неће —
На сваче теме, подигне се време
Само славно име мери се њиме! З. J. J.

И српска држава паде. —

* * *

Тамом се покрише сва српска поља пунијех 400 година, тама та распрштила је Српство, у тами тој залутао је негдашњи цвијет српства за свијећом варалицом — за благом земаљскијем, за славом временитом — и изгубио се у туђинском табору — у тами тој разбратише се рођена браће и постаде брат брату крвник.

„Не види нико горе
Мутне су ноћи те —
На бурном мору плови
Све благо наше — све.“ З. J. J.

— — — — — — — — — — —

„Бог вас клео погани изроди!
Што ће турска вјера међу нама?
Куда ће те с клетвом праћедовском?
Су чим ћете изаћ' пред Милоша
И пред друге Србе витезове,
Који живе доклен сунца гриј е!“

П. П. Њ.

*

Топуз, копље, мач и пушка — знаци силе и снаге тјелесне — клонуше у малаксалој десници српској. Немањину државу поплавише азијатски скакавци.

* * *

Још се светлуцао жижак полуугашена живота мученика на крсту — у рукама пећског патријара.

„Смрзла се звона храмова светих,
Кроз веру ђаво промаља рог.
— — — — — — — — —
Смрзла се звона, што душу крепе,

лева? Зар да се разиђемо па опет да незнамо које убио нашег брата? Зар да незнамо да и с нама може бити тако шта подобно? Захтевам од владе да сутра изнесе ту ствар пред скупштину! Сви се слажу с тим.

Мин. Каљевић ћути ништа не беседи...

Николајевић: дужност ми је да укратко објасним шта је одбор за оптужбу, коме сам ја председник, до сада радио. Од свију дела могу се узети као свршено Радовићево и једно. Протићево. За прво Радовићево нашло се да има незаконитости. За једно дело г. Косте Протића нема превршаја устава, а за друго је још под питањем; остали министри саслушани су такође, но није ствар испитана. Чумић је упутио одбор да испита акта, а Ивановић рекао, да неће да оговара. Срх свега, глава кабинета Мариновић у Италији проводи, и незна се кад ће доћи. Одбор дакле немајући времена да сам испитује сва акта и не имајући пред собом акта нити све оптужене, мнења је, да се одложи претрес за до године. Цепић је до душе послао одбору данас неко писмо, у коме изјављује, да ће одговорити за Мариновића, али није овлашћен на то, нити то може бити по закону о мин. одговорности. Уз то по закону о министарској одговорности одбор кад буде готов тек после осам дана може да поднесе свој извештај. А скупштина мора да се разилази. Није нам дакле могуће да изнесемо ствар оптужбе пред скупштину и нека се не узима да ми нећемо (Вичу: „врло добро"!) На додатак тужби, или другу оптужбу одговарао је само Данило.

Урош Кнежевић (који је опет ускочио у реакцију.) Ја имам да приметим г. Николајевићу да тако не стоји. То је мнење вишине одбора. А ја сам одборник па сам противан. Ја сам за то да седимо дотле, док не решимо ову ствар. Зашто да стоји на челу људи љага, ако је не заслужују? (Чује се: Охо! На дневни ред!.

Николајевић; Ово је као сунце јасно, да ми ту ствар не можемо ове године свршити (Вичу: „Тако је:"

Никола Радовановић: Што је рекао г. Николајевић то постоји. И ја сам члан тога одбора и изјављујем да не можемо решити.

Мин. *Каљевић* говорио је по дугачку беседу. Није право, вели, да се не реши о људима и да остану за целу годину под сумњом. Ви ћете видети, да ће изићи да они нису устава прекршили, ако су буџет прекорачили. Ви врло често решавате о накнадном кредиту. Ви само *нећете* да решите (Чује се, Не можемо! Но беседа г. Каљевића дејствовала је непријатно на скупштину (*Изв.*) За издатке одговара само министар финанције.

Вујо Васић: Ја се браћо чудим, зашто се г, Каљевић заузимље за ову господу. Мени је то бар неразумљиво. Ја знам само то, да је под њима владало стање ужасно. Ви знате господо, то. да је под њима полиција жарила и палила. Оним, који су били неправедно похапшени. Пожаревцу, Лозници, Драгачеву и т. д. није нико ;адвоцирао, да се што пре ислеђење учини. Људи су бегали са свога огњишта по три месеца и пола године. Ал да неидем далеко: Жалба Анице удовице убијеног Паје лежи веч годину и по и ми немамо времена и неда нам се да је решимо — па зашто и та господа, што су сад оптужена, не могу мало причекати? (Бурно; „тако је" „Живео!)

Гарашанин. Решавајте бело или црно. Ако није ту Мариновић остали су овде. Решавајмо!. Стева Д. Поповић и Крстић вичу; Тако је! — Смеј.)

Јоца Бошковић, Не можемо за бога сад решавати, јер та је ствар тако голема, да изискује претрес бар петнајест дана. Није ту реч само о прекорачењу буџета, него и о политичној одговорности за силне злоупотребе власти и силе по допуни оптужбе. (Вичу: Тако је!")

Председник: Пошто сутра многи добијају осуства, молим вас да сутра сви дођете, јер ће бити по свој прилици последња седница.

СВЕТОСАВСКА БЕСЕДА У БЕЧУ.

Друштво „Зора" добила је приликом приређивања светосавске беседе са више страна и од најуваженијих људи и корпорација, које захвалнице, које опет честитке и поздраве. Познато је, да се је славни италијански родољуб *Ђузепе Гарибалди* писмено друштву захвалио на послатој му позивници, а ево смо ради да овде саопштимо и друга нека писма.

Писац „Србије" и „Бугарске" *Ф. Каниц* почаствовао је дружину овим писмом:

„Славном одбору српског акад. друштва „Зоре!"

Усуђујем се послати славном одбору и са своје стране мален прилог на циљ и за подузеће, којем пружисте вашу патриотску потпору.

Колике су симпатије, које ја у опште овој ствари обраћам — намеран сам и даље доказати моралним заузимањем за страдајуће наше пријатеље на Балкану.

Уверавајући Вас и опет о потпуној мојој захвалност на припослатом ми позиву и са изразом мога особитог поштовања.

У Бечу. 21. I, 1876. — Ваш одани *Ф. Каниц.*"

Фелдцајгмајстор *Молинари* одазвао се је позиву одборовом овим писмом:

Славном одбору српског акад. друштва „Зоре" у Бечу.

Захваљујући се на послатој ми улазници на беседу, коју 26 о. м. у дворанама Gartenbaugesellschafta у корист босанско херцеговачкој сиротињи приређујете, желим Вам да Вам се хумане ваше намере што боље остваре и уверавам славан одбов, који друштвеним забавама тако племените и човекољубиве тежње подмеће, о особитој наклоности мојој.

У Загребу 27. јан. 1876. — *Молинари* ф. ц. м."

Одбор је осим тога примао писма, која му долазаху из равних крајева Српства, које од наших књижевника, које опет од других родољуба. На дан саме беседе стигоше друштву ови телеграми:

Из Гроца. „Из вечерање седнице српског академичког друштва „Србадије" присутни шаљу братски поздрав са жељом: Живила слога и братство! Напред! — „Српско академичко друштво Србадија."

Из *Сентомаша*. Певачи србобрански поздрављају вас са жељом да другу беседу приредити кад народ ослобођен буде. — Рунић, Борјановић."

Из *Вуковара*. „Друштву „Зори" у Бечу. Слава вам браћо, који милосрђем својим утрсте сузе нејачи наших прослављених јунака. Живила слобода наше уједињење браће! — Вуковарски Срби."

Из *Алексинца*. „Српском академичком друштву „Зори" у Бечу. Честитамо ваш вечерашње весеље; да уроди добрим плодом усташима а за срећу целом Српству! Прилоге послаћемо. — Ст. Лукић Милан Перишић, Јов. Печеновић, Петар Марковић, Јованча Младеновић, Светозар Марковић, Ђура Рушац, Милутин Миљковић, Мита Аранђеловић, Јова Поповић, Васа Вукојевић, Петар Недељковић, Аурел Калмар, Марко Милојковић, Милутин Поповић".

Прилоге су послали многи српски родољуби из разних места а нарочито родољуби панчевачки, новосадски, горњо-карловачки, петрињски, београдски румљански, вуковарски, баваништански и т. д.

У Бечу дали су прилоге све овдашње српске куће а и многи славенски родољуби. Осим тога послаше прилоге: *барон Сина баронница Синика, мнез Маврокардато. принц Саксен-Вајмарски* министар спољашњих послова *гроф Андрашија* председник полицајне управе дворски саветник *Маркс* кн. српски заступник др. *К. Цукић*, дворски саветник *А. Хубер* (кр. комесар) дворски саветник и директор терезијанума *Павловски*, бивши министар правде др. *Хабијетина* чешки родољуб *Петар Билка*, црногорски војвода *Илија Пламенац* и остали. Далматинско друштво „Јединство" вотирало је на исту циљ прилог од *15 фор.* а друштво италијанских ђака („Sosieta degli Studenti Italijani in Vienna") *10 фор.*

Одбор за приређивање беседе позвао је осим тога на беседу сва овдашња славенска ђачка друштва а и нека страна друштва. Друштва су се одиста и одазвала. пославши на беседу изасланике своје. По томе беху на беседи ова друштва заступљена: Чешки „Akademiski spolek", „Руска основа", пољско друштво „Огниско" словеначка дружина „Словенија", далматинско друштво: „Јединство", хрватско друштво „Велебит" друштво хрватских спехлика руско друштво „Сич", друштво талијанских ђака, румунско друштво „Романија Зуна", немачко друштво: „Leseverein der deutschen Studente Wiens" технич. друштво „Rede- und Lesehalle an der technischen Hochschule in Wien," и немачки *буршеншафт* „Саксонија". Ваља још и то да споменем да се је и овдашња журналистика одазвала нашем позиву. Рецензије и извештаје о беседи донесоше: „Wiener Tagblatt," „Wiener Extrablatt," „Deutsche Zeitung" и „Vaterland" од ванбечких новина прашка „Политика" и аугсбуршке „Allgemeine Zeitung."

Добровољни прилози и рачун о приходу и расходу штампаће се на основу закључка управног одбора у свим важнијим српским листовима. Донеће их дакле и „Застава". Чист приход од беседе, који је намењен босанској и херцеговачкој сиротињи на аустро-угарском земљишту, износи *1442 фор; 46 новч. и* 5 *ц.* дук..

Одбор је пложио рачун друштву, а ово је изабрало специјалан одбор који ће да прегледа како рачуне тако и извештаје одборске и да поднесе после обављеног раду друштву, о томе реферат. Затим ће друштво предати све рачуне и извештаје управном одбору, који ће новац послати на определење своје.

На последку хоћу и то још да споменем, да је одбор у име друштва свима оним благодарио, који је морално или материјално подупирали дружину у племенитом њеном подузећу, и то како лично, тако и писмено у особеним писмима и јавно у овдашњим листовима. А наиме се је одбор захвалио: директору конзерваторије *Халмесбергеру, професору замари*, суделачицама гђма *Марија Јеленској, Марија Бајићевој, Баронеса Динерсбергову Терезији* и *Марији Сајдловој, Терезији Замариној* пл. *Гунчевој, Бријовкијевој и Марији Розенегеровој*, господи капелнику Циреру, *А. Безендорфу и Драгутину Решу.*

Осим тога друштво је особено благодарило Српкињама: гђцама *Јеленској и Марији Бајићевој.*

Да би друштво том признању очито израза дати могло, предало је гђици *Јеленскгвој* о друштвеном трошку израђену адресу, а госпођици *Бајићевој* такође о трошку друштвоном лаворов венац, са натписом: госпођици Марији пл. Бајићевој за успомену па светосавску беседу 1876 од друштва „Зоре" а с друге стране са Чокићевим верзом:

„Лепи беху — узвишени звуци
„Тарантела" дворaном завлада —
Ал они нас — занесе нас селе,
Кад си рекла: „Српкиња сам млада."

У Бечу 6. фебр. п. к. 1876. (**Т. С. В.**)

ДОПИСИ.

(**Т. С. В.**) **Беч** 7. фебруара. — Српско академичко друштво „Зора" вотирало је гђци *Марији Јеленсковој* ову адресу:

Српско академичко друштво „Зора" изјављује *Марији Јеленсковој* најтоплију благодарност на суделовању њеном приликом беседе, коју је речено друштво приредило 14. (26.) јан. т. г. у корист босанско-херцеговачке сиротиње на аустро-угарском земљишту.

Велештована госпођице!

Саопштавајући вам решење српског академичког друштва „Зоре" и умољавајући Вас да га узмете на знање уједно Вам како у име друштва, тако и у име целокупне српске омладине у Вечу, изричемо наше признање и нашу топлу захвалност на томе, што се, ма да сте у страном елементу а а удаљени од народа Вашег, ипак њега сећате, што се око народних ствари живо заузимате и патриотска Ваша осећања како према нама, тако и према страном свету и речју и делом засведочавате.

Сада већ заузимате узвишено место у храму вештина, данас већ, Ви сте међу првима који су достојни ући у храм божанствене Талије. Но од срца желимо да се попнете скоро и на врхунац славе; а познавајући ваша неоцењиве врлине, ми се надамо и тврдо држимо да ће те и од сада бити увек и у свим крајевима света — **српска вила**, представница народа српског, њему на понос и на дику!

У Бечу 19. (31.) јануара 1876.

У име српско-академичког друштва „Зоре"

Управни одбор.

С. Баја 26. јан. Ово дана добисмо и ми одпис кр. уг. попечитеља просвете и црквени дјела, у ком се црквеним српским општинама строго забрањује српско позориште из црквеног имања подпомагати, пошто иста цел верозаконског и црквеног значаја нема.

Да неби овај одпис какову забуну код наших црквени општина проузроковао, па да би и високом одпису такође одговорили, препоручујем дотичним општинама црквеним који се код нас пре две године увео, а то је нека се ради подпомагање нашег мезимчета увек један и то последњи тас у цркви носи тај новац сепаратно руководи, и крајем сваке године управи пошље, па ако се то свуда чинило буде заиста ће нам позориште обезбеђено бити.

Што буде веру, што снаже над
Народи стрепе
Сад
— — — — — — — — — —
Ох, да подржи овако дуго,
Кад пако шири над светом власт,
Кад црна мисао не види друго
Већ како горко издише спас —
Гробна би страва утрла свет —
Бог — па на крсту разапет!"

З. Ј. Ј.

* * *

У ћелији својој сједи старац Арсеније — наследник Саве Немањића; пред њиме на крсту издише спас . . .

У тој слици приказује му слика његова народа, који издише . . .

Да.

Спас издише за гријехе свијех народа — а мој народ каје гријехе својих великаша:

„Наши цари закон погазише —
Почеше се крвнички гонити —
Забацише владу и државу —
За правило лудост изабраше.
Невјерне им слуге постадоше
И царском се краљу окупаше.
Великаши проклете им душе!
На комаде раздробише царство,
Српске силе грдно сатријеше. —
Великаши, траг им се утрво!
Распре сјеме посијаше грко,
Те с њим српско племе отроваше!
Великаши грдне кукавице!
Постадоше рода издајице — — —
О проклета косовска вечеро!
Куд та срећа, да грдне главаре
Све потрова и траг им утрије,
Сам да Милош оста на сриједи
Су његова оба побратима —
Те би Србин данас Србом био!"

П. П. Њ.

* * *

Забављен мислима о горкој судбини свога народа — а у глухо доба ноћи — подиже сиједи патријар очи на крст пред собом — и учини му се, као да спас изутиђује пошљедњу тјелесну жељу: *„жедан сам!"* — и задријема старац, и изиђе му пред очи слика копљаника, који спасову жеђу гаси: *„оцтом и жучи"* и гњеван старац диже очи опет крсту и учини му се као да чује са спасовијех усана пошљедње ријечи — а те ријечи као да прате милијуни српскијех мученика:

„Боже мој, Боже мој! Што си ме оставио!" — и мало за тијем: *„Свршило се!"*

*

Обавит црном тугом а са црне судбе свога народа виђе старац малаксалим видом као кроз маглу крст — ђе свјетлуца тамо далеко — далеко преко високијех гора, преко валовитијех река, — *или се слова на њему немогаху јасно прочитати.*

Крст је крст: знак побједе — знак вјере — знак љубави и нада; — крстом се не смије нико шалити — крст не смије бит плаштом тајнијех намијера. — — —

И пресуди старац у својој старачкој памети: е тамо је земља обећања — а ја сам ваљда тај Мојсије свога народа?! — Дај да поведем народ у земљу обећану: ђе тече мед и млијеко — мјесто гнусне крви људске! —

И нађе се старац на оној страни — али ту виђе на јави и чу: да се морају прегазити потоци, ријеке и језера крви — до земље обећане.

— — — — — — — — — — — —

„Па хајде даклем, кад се нема куда —
Пека потеку потоци од свуда!
Ако се море напунити мора
Пун'мо што прије тог црвеног мора;
Јер можда само за тим морем чека
Мојсије нови садањега века —
Да нас преведе на објетовану,
Мирнију, лепшу, слободнију страну —
А чеда божја да найђу склона
А море да склопи војску фараона.

З. Ј. Ј.

* * *

Превернимо крваве и црне листове у књизи повјесници — у тој читући, пуној мученичкијех имена исписанијех крвавијем словима — — —

Не бројмо тијех имена — сјетимо их се само у гомили и рецимо им данас: вјечна им успомена међу живијема!

Слава им! — Слава им! — Слава им!

* * *

Пак сад будимо задовољни — осјећајмо се срећнима што повјесничар још није оставио свога пера — што није дошло дотле, *да се заврши повјесница српска*; а његујмо топлу наду, да се неће још дуго, дуго завршити народна српска повјесница.

Но ту се помаже само *гоља нада и пуста жеља* — него треба *мушка рада са мушким постојанством* — па да заузме часно мјесто у *свјетској повјесници.*

А ми ево — који смо овђе и који се зовемо од прађедова наслијеђеним и лијепијем именом српскијем — нијесмо у туђини, него смо у заједници са најближом по крви и језику браћом својом.

У овој држави је колијевка наше просвјете народне. Кад је ноћ владала по читавој негдашњој држави српској — овђе је његована наша опћа народна просвјета *на успоменама што смо их донијели амо и што их се никада нећемо одрећи.* — Луч просвјете синуо је из ове државе и за нашу браћу преко Саве и Дунава.

* * *

На данашњи дан слободно се разлијежу пјесме божанствене по свијема српскијема црквама у Аустро-Угарској, по читавој Србији и Црној Гори. — А у старој Србији? Босни? Херцеговини, земљи св. Саве.? —

У тијем њекадањијем покрајинама српске државе — ђе се народ крије до данас, да прослави успомену својих народнијех свјетитеља — не крије се данас.

Тамо се није збио народ у црквене зидине, а не крије се више по нећинах хладнијех. Њему је:

и — — — — — црква дивно поднебесје,
олтар часни, брда и долине —
Тамјан мирис, што се к небу диже
Из цвијета и из бијела свијета,
И из крви за крст проливене!

И. М.

Тамо се још љетос отпоче отпоче служба *са крвном жертвом* — а почеше је српски свећеници Богдан и Жарко са благословом митрополита српскијех а са ријечма псалмопјевца Давида.

„Расторгнемъ узы их и отвержемъ от насъ иго ихъ

Њих разгоријевају охњене ријечи великог црногорског пјесника:

„Удри за крст за образ јуначки,
Когођ паше свијетло оружје,
Когођ чује срце у прсима. —
Хулитеље имена Христова
Да крстимо водом или крвљу!
Тријебимо губу из торине! —
Нек пропоје пјесма од ужаса
— Олтар прави на камен крвави!"

На тој служби принијева народ све своје јунаке — некадање поборнике вјере и народности своје — приносећи себе саме на жртву зарад боље опће народне будућности.

*

Са овом се годином управо навршује 500 година, кад се кнез Лазар Грбљановић вјенчао царском круном — па шат Бог и срећа даде, да се ове годиие наша браћа ослободе сасвим турскога несноснога јарма — па да на годину и ми узможемо мирнијом и хладнијом крвљу на овакову збору изазрати одређенију тему.

НОВИ САД 28. јан. Неки бечки листови јављају, да је крајишка власт Хубмајера са 40 другова му на аустро-угарској страни уватила, обезоружала, и интернирала. То ће без сумње бити усљед и због боја са Турцима код Добретине на овој страни. Ми смо у једном броју листа саобштили телеграм, по ком би вође устанке у Босни Хубмајера као и све *странце добровољце* искључили били из своје средине. Незнамо, хоће ли ово бити основано, и шта би томе био узрок: да ли каква, можда *неоснована* сумња, или плетка каква. Но саветовали би нашим сународницима, да добро проуче и промисле ствар, пре него што би подобно што учинили, јер ако се ма и неотице спотакну, могу и себи и ствари незаслуженим прогоном славенски, а и други добровољаца велику моралну штету проузроковати, не само тим, што би заслужне добровољце вређајући и друге отуђивали, него и тиме, што би на коцку метули симпатије странога света спрам ствари ослобођења српског, које симпатије у данашњим околностима много вреде. Ако пак има кривице, ту ваља одма на јавност изнети, да ни за часа не остане на српском имену сенка неправеднога поступања, нарочито према страним добровољцима, за које ће да се рекне. да су за српску слободу залагали главу своју, а овамо суревњивост, или још и нижа каква страст после претрпљене опасности изискује.

НОВИЈЕ.

Из *Цариграда* се јавља, да је порта својим заступницима код шест велесила и шесторици посланика великих сила у Цариграду своје решење о ноти грофа Андрашије овако саопштио: Усљед договора између порте и посланика три северне силе у погледу умирења устанка у Херцеговини, закључила је влада да даде реформе. које су у пет тачака ноте грофа Андрашије.

— Јавља се да је *Енглеска* наумила умножити бродове, који се налазе у китајским водама.

— *Листови у Немачкој* не падају се од ноте андрашијине многоме успеху, не за то што би предлози, који су у њој, били непрактични, него што сумњају, да ће усташи на њих пристати, а и што не виде гаранције за извађање реформа, јер ову не даје ни смешана комисија нити изјава порте.

— На *Цетиње* су приспели руски ђенерални конзул *Јонин*, дописници „Тајмса“ и „Рускога Мира.“ Главни кор усташа је у Љубињу. *Вукаловић* је поссо требињски друм.

— Из *Беча* стижу гласови, да је оборено министарство Ауерсперг-Ласерово. Веле да ће и Глазер и Унгер одступити. Председник новога кабинета биће гроф Тафе, који ће у министарство узети Хлумецког, Стремајера и Хорста. Преговори са Угарском ће одгодити се до октобра.

— Турци су напали на Добретни, близу Жировца у бившој прво-банској крајишкој регименти. Хиљаду и шест стотина Турака, које својевољаца, које пизама, редифа и коњаника пређу на земљиште тројне краљевине. Добретинци побегну у Падове,

Турци пљачкаху, просипајући вино и ракију из буради, и исеку на комаде једног старог граничара по имену Грубора. Дете једно од 14 година на поле пресеку. Исто су тако секли и народ, који је бегао, а многи су и у воду поскакали, те се подавили.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

БУДИМ-ПЕШТА, 26. јан. (7. фебр.)

Шеница. Продано је 2500 мет. цен. по фор. 10·10, а 5000 мет. цен. по фор. 10 20.

Кукуруз, банатски 2500 мет, цен. по фор. 5·40.

Стање воде.

Будим-Пешта, 26, јан. (7 фебр.) 4·02 метара преко нуле. опада.

Пожун, 26. јан. (7. фебр.) 2·77 мет. преко нуле, опада.

Осек, 26. јан. (7 фебр.) 0.81 мет. преко нуле, опада.

Земун, 26. јан. (7. фебр.) 3·70 м. пр. нуле, опада.

НОВА КЊИГА.

Накладом Арсе Пајевића у Новоме Саду изашао је из штампе:

„ЖИЖАН“

ШАЉИВИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

за 1876.

ШТО ГА УРЕЂУЈЕ

ЖИЖИНОГ ДЕДЕ СИН

(ал има и абуказемовог масла.)

Овај хуморо-сатирички шаљиви календар у којем има 20 које већи које мањи илустрација, може се добити по 50 новч. комад код Арсе Пајевића у Новоме Саду. Ко поручи више од 10 комада, добиће га за 40 новч.

ПОЗИВ

на вапредну главну скупштину

„СРПСКЕ ЧИТАОНИЦЕ“

која ће се

30. јануара (4. фебруара) на три јерарха о. г.

у 2 сата после подне у садањем стану читаонице (у позоришној згради) држати.

Међу осталим предметима што су на дневном реду, биће и примање нових чланова, саветовање о премештају читаонице у нов стан, и саветовање о измени статута, Иначе ће подробан дневни ред на три дана пре скупштине у читаоничкој дворани прикован бити.

Сви садањи чланови читаонице као и сви они који су се досад за чланове пријавили, позивају се овим да у означено време на скупштину доћи изволе.

У Новоме Саду, 23. јануара 1876.

Пера Натошевић,
председник читаонице.

Курз бечке берзе 28. јан. (9. фебр.)

5% металици	6870
5% народног зајма	73.60
Државни зајам од 1860 г.	111
Акције банчине	879
Кредитне акције	173.50
Лондон	114.80
Егарске разтеретнице	76.25
Темишварске разтеретнице	75.75
Ердељске разтеретнице	75 25
Хратско-славонске разтеретнице	83.50
Сребро	104.
Ц. кр. дукати	5.41½
Наполеондори	9.20
	5675

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Почем је отворени стечај за учитељско место I. и II. разр. у Сентомашу од 11. дец. пр. г. то се овим исправља с том допуном: да се и женске искати могу; а у случају да мушки изабран буде, спадаће му у дужност још и певање у цркви, — Рок се према томе продужује од 28. јан. још за 14 дана више. 2—3

У Сентомашу 22. јан. 1876. ШКОЛСКИ ОДБОР.

659 ex 1876. НАТЈЕЧАЈ.

На темељу закључка обћинскога заступства у Ипњији од 24. јан. т. г. разписује се овијем натјечај за попуњење ново систематизираногa мјеста благајника код исте обћине са плаћом годишњих 500 фор. а. вр.

Натјецатељи имају своје са сведочбом о дојакошњем безприкорном владању свршених наука и досадањем службовању обложене молбенице приносити кр. овој поджупанији до 15. марта т, г. а осим тога имаду се обвезати да ће за случај избора јамчевину у износу једногодишње плаће буд у готовом новцу, буд у јавним вјеровним папирима одмах при наступу службе положити, те да ће се у колико такова неимаду, у року од 6 месеци подврћи рачунарско-благајничком испиту, прописаному владином наредбом од 26. српња 1871. бр. 6923.

У Руми 20. јан. 1876. БУДИСАВЉЕВИЋ,
1—3 поджупан.

КУЋА у Н. Саду под бр. 2764 и 2765 близу житне пијаце, на темеринском друму, на најлепшем месту са дућаном и пет соба, у авлији магазин за рану, са споредним великим празним кућним плацем и баштом, продаје се из слободне руке. Ближа условија даје кућа власник Светолик Лазаревић у Гргуревци у Срему, последња пошта Митровица. 1—3

АКСЕНТИЈЕ ПОПОВИЋ

ЗЕМАЉСКИ И МЕНИЧКИ АДВОКАТ

у Вел. Бечкереку

отвара од 1. фебр. своју писарницу. 2—3

СТАН један тражи се од 1. маја по рим. к. који би се састајао из: две до три собе, шпајза коморе за дрва, тавана и подрума, и који би стан, што више можно, био сепаратан, засебан. Пријава нека се учини у администрацији „Заставе“.

ВАЖНО ЗА СВАКОГ

само 10 ф. кошта

подпун галантериски посао за чудо јефтини ствари, као:

2 бојадис. слике у оквиру	12 комада држаља за пера
2 бокала француска за цвеће	1 крајон
1 салонско огледало у позлаћеном оквиру	1 гарнитура за господу
1 корпа за цвеће	1 ланац за сат
1 албум за фотографију	1 буђелар
1 елегантана гарнитура за женске	1 писаоница
1 свилена лепеза	1 књига за белешке
1 женски појас	100 к. гвозд. пера
1 флаша парфима	1 леп шарајтов
1 кафета за младе женске	1 справа за закопчавање
1 ћилим на сто	1 Новите за љубезнике
2 чирака од бронза	25 к. марама за џеп
1 звонце за сто	1 балон што свира
1 кутија за шећер	1 кутија са бојом
1 кутија за машине	1 шаљива играчка
1 вечито показање датума	1 приказач времена
1 подпун справ за шав	1 сакривена змија
1 четка за хаљине	1 пустула за 3 милије
1 четка за главу	1 вел. кутија за „Домино“
1 кутија за цигаре	1 маказе
50 тозака енгл. за писма	2 оквира за фотографие
50 коверта	3 ком. фина сапуна
12 добри оловака	1 четка за зубе
	1 сапун за зубе
	1 чешаљ од каучука
	1 чешаљ од каучука

Све овде наведене ствари коштају скупа само 10 фор. и могу се добити код

Bazar Blau & Kann
Wien I. Schwibbogengasse 1.

Наручбине на страни извршују се поштом у наточ.

Без сумње најбољи и најефтинији

КОНЦИ НА КАЛЕМУ,

који су до данас произведене то су од
ОРСА и МЕКНОГТА у ГЛЕЗГОУ
Ors & Macnaught in Glasgow.

Гласе црних и белих 200 рифи у велико ф. 7·25
6 жица „ „ „ „ „ „ ф. 9·—
6 жица „ „ „ 300 јарада
при падању сортирана бр. у великом ф. 12·50

Стовариште код Кана и Сингера,

(Kann & Singer,)
Беч, I. Gonzagagasse Nr. I.

где се и све сорте свилених и сомотских пантљика, позаментир и кратка еспапа, ибришима вуне, зефирповесма, лица и мађарских гајтана као и кројачког и чизмарског еспапа ваљано и јефтино. — Наручбине се најтачније извршују и препродавцима се пристојан добитак даје, 16—30

НА ЗНАЊЕ.

Један помоћник апотекарски недипломиран са добрим сведочбама препоручује се гг, апотекарима, за њега треба упитати и услове познати г Стевану Шикц апотекару у Београду — Србији. 2—3

У вел. Радинци у Срему, близу Митровице и Руме, продају се из слободне руке шест ортаља т. ј. 60 кат. јутара сесијоналне земље са једним сред села кућевним земљиштем за две куће способним, и са правом уживања обштинског пашњака. Половина новца има се ома после подписаног уговора положити, а друга половина може на више година сврху 7% на истим земљама остати подјамчена. Купци имају се обратити на браћу Аларгић у вел. Радинце. 1—3

Beni Grün Wechselstube Wien Graben Nr. 27.

ДРЖАВНЕ СРЕЋКЕ 1839 ГОД.

Извлачење добитака је 1. марта 1876. Укупни добитци износе 8 милијона фор.

Децембра 1. год. 1875. у серијама извучене срећке продаје докле трају

по најумеренијој цени

Једну целу срећку 1839 г. за	ф. 375	гл. згодит. 280.000 ф.
Једну петину за	ф. 70	
Једну десетину исти	ф. 10	
Један двадесети део	ф. 5	

Beni Grün Wechselstube
Wien Graben 27.

Наручбине се извршују на страну поштом у наточ. 4—15

СЕНТОМАШКО-ТУРИЈСКА ШТЕДИОНИЦА.

ПОЗИВ.

Г.Г. двоничари сентомашко-туријске штедионице позивају се овим на темељу одборског закључка од 13. (65.) јан. о. г. у

III. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ,

која ће се 12. (24.) фебруара т. г. у 9 сати пре подне у просторијама штедионице обдржавати.

Сва г.г. деоничари, који право гласања имати желе имају своје деонице најдуже до 8. (20) фебруара т. г. уз гласовницу у друштвену благајну заложити.

Сентомаш, 13. (25.) јануара 1876.

ЛАЗАР МАНОЈЛОВИЋ;
управитељ.

ПРЕДМЕТИ РАСПРАВЕ:

1. Примање пословног извештаја и закључних рачуна.
2. Примање извештаја од изасланог одсека тројице за прегледање и сравњење рачуна прошле године и подела разрешнице одбору; исто тако донашање закључка о деоби чисте добити прошле године као и о сталном определењу дивиденде.
3. Избор чланова за одбор.
4. Избор одсека тројице за испитање годишњих послова и прегледање рачуна идуче године.
5. Промена устава и уређање нових врста рада према захтевима. 2—3

СРБСКА ЗАДРУГА

ЗА

МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У НОВОМ САДУ

држаће своју 5-ту редовну главну скупштину у четвртак 12 (24.) фебруара т. г. у српској основној великој школи у 9 сати пре подне, на коју се сви задругари уљудно позивају.

Задругари који желе на скупштини учествовати, нека се пријаве почињући од данас до 10 (22.) фебруара т. г. у званију задруге од 9 до 12 сати, ди ће им се издати улазница.

ПРОГРАМ:

1. Директор отвара скупштину.
2. Читају се имена присутни задругара.
3. Бира се председник ad hoc
4. Годишњи одбор подноси извештај за годину 1875.
5. Измена устава у смислу закона.
6. Избор одбора.
7. Избор троице надзорника (ревизора).
8. Предлози.
9. Избор петорице ради оверовљења записника.

Из одборске седнице држане у Новом Саду 19 (31.) јануара 1876. године.

УПРАВА.

Властник и одговорни уредник др. Св. Милетић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија